

**Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің
«Ұлттық зияткерлік меншік институты» шаруашылық жүргізу
құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны жұмыскерлерінің
сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарты**

1. Жалпы ережелер

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Ұлттық зияткерлік меншік институты» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны жұмысшыларының сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарты (әрі қарай – «ҰЗМИ» РМК) «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы Заңының 10-бабына, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері агенттігі бекіткен, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды әзірлеу жөніндегі әдістемелік ұсынымдарға сәйкес әзірленді және «ҰЗМИ» РМК қызметін ақпараттық-талдамалық, ұйымдастырушылық-құқықтық және материалдық-техникалық қамтамасыз етуді жүзеге асыру кезінде туындайтын қоғамдық қатынастар саласындағы сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған ұсынымдар жүйесі болып табылады.

«ҰЗМИ» РМК жұмыскерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартын (сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт) әзірлеуші «ҰЗМИ» РМК Кадрлық жұмыс басқармасы болып табылады.

3. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт «ҰЗМИ» РМК жұмыскерлерінің тұрақты Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәнез-құлқын қалыптастыру, сыбайлас жемқорлықтың кез келген көріністеріне төзбеушілік атмосферасына қол жеткізу, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық көріністерін уақтылы анықтау және олардың теріс салдарларын болдырмау үшін арналған.

2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартының қағидаттары

1. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартының қағидаттары болып:
  - 1) заңдылық;
  - 2) транспаренттілік;
  - 3) әдептілік;
  - 4) жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін сақтау және оларды сыбайлас жемқорлық көріністерінен қорғау;
  - 5) мүдделер қақтығысын болдырмау.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартын қолдану тәртібі

1. «ҰЗМИ» РМК жұмыскерлері лауазымдық нұсқаулықты орындау кезінде Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын басшылыққа алады және саяси партиялардың, қоғамдық бірлестіктер мен олардың органдарының шешімдеріне байланысты болмайды.

2. «ҰЗМИ» РМК жұмыскерлері Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы шеңберінде (соның ішінде еңбек, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл):

1) жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыру кезінде:

- азаматтардың құқықтары мен бостандықтарының басымдығы, азаматтар мен ұйымдардың өтініштерін қарау кезінде төрешілдік көріністеріне және әуре-сарсаңға салуға жол бермеуді;

- азаматтардың құқықтарын іске асырудың және заңды мүдделерін қамтамасыз етудің ең аз мерзімін;

- көрсетілетін қызметтерді алушыларға тегіне әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, нанымына, тұрғылықты жеріне байланысты, немесе кезкелген қзге жағдайлар бойынша қандай да бір кемсітушіліксіз теңдей қол жеткізуді қамтамасыз етеді;

- мынадай жағдайларға жол бермеу:

- азаматтың өтінішін қарау мәселені объективті шешуге мүдделілік білдірмейді деп пайымдауға негіз болған тұлғаға жүктеу;

- шағым берген немесе оның мүддесі үшін шағым берілген адамға зиян келтіретін өтініш;

- азаматтардың жеке өмірі, жеке және отбасылық құпиясы туралы мәліметтерді олардың келісімінсіз жария ету мүмкіндігі;

- азаматтың жеке басы туралы өтінішке қатысы жоқ деректерді анықтау.

2) өз құзіреті шеңберінде басқарушылық және өзге де шешімдерді дайындау және қабылдау кезінде мыналарды:

- құзіреттіліктің аражігін нақты ажырату және барлық құрылымдық бөлімшелер мен лауазымды тұлғалардың келісілген жұмыс істеуін;

- лауазымдық өкілеттіліктерді орындауға қатысы жоқ және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзуға бағытталған бұйрықтар мен нұсқаулықтар шығаруға жол бермеуді;

- туыстық, жерлестік және жеке басына берілгендік белгілері бойынша кадрларды іріктеу және орналастыру жағдайларына жол бермеуді;

- меритократия қағидаттарын сақтауды;

- қабылданатын шешімдердің заңдылығы үшін жеке жауапкершілікті қамтамасыз етеді.

3) тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуға байланысты мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде:

- мемлекеттік сатып алу үшін пайдаланылатын ақшаны оңтайлы және тиімді жұмсау;

- Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, мемлекеттік сатып алуды өткізу рәсіміне қатысу үшін әлеуетті өнім берушілерге тең мүмкіндіктер беру;

- мемлекеттік сатып алу процесінің ашықтығы мен айқындығын қамтамасыз ету;

- атқарушылық құжаттар бойынша орындалмаған міндеттемелері бар және борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізілген, әлеуетті өнім берушінің және (немесе) ол тартатын қосалқы мердігердің (бірлесіп орындаушының) қатысуына жол бермеу;

4) күнделікті қызметте:

- азаматтық қызметке, мемлекетке және оның институттарына қоғамның сенімін сақтайды және нығайтады;

- мемлекеттік биліктің беделін сақтауды және Қазақстан Республикасының беделін түсіретін және азаматтық қызмет мүдделеріне қайшы келетін іс-әрекеттерге жол бермеуді, оның ішінде сыбайлас жемқорлық көріністеріне қарсы тұруды, азаматтық қызметшілер үшін заңнамада белгіленген тыйымдар мен шектеулерді қатаң сақтауды қамтамасыз етеді;

- өздеріне мәлім болған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жағдайлары туралы «ҰЗМИ» РМК және оның Алматы қ. филиалының басшылығына және (немесе) құқық қорғау органдарының назарына дереу жеткізеді;

- қажет болған жағдайда тікелей немесе тікелей басшыға мүдделер қақтығысының туындағаны, қызметтік міндеттерді орындау кезінде жеке қызығушылық туралы, сыбайлас жемқорлық мінез-құлыққа және сыйлықтар алуға көндіру туралы хабарлайды;

- басшылықтың және (немесе) құқық қорғау органдарының назарына оларды сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауға көндіру мақсатында қандай да бір адамдардың жүгінуінің барлық жағдайлары туралы дереу жеткізеді;

- әділ қызметтік шешім қабылдауға ықпал етуі мүмкін өзара қарым-қатынастардың белгіленген тәртібін бұзатын заңсыз өтініштермен әріптестері мен басшыларына жүгінуден тартынады;

- қызметтік өкілеттігін орындауға байланысты сыйлықтар қабылдамайды және бермейді;

- мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтар алу немесе табу мақсатында таратуға жатпайтын қызметтік және өзге де ақпаратты пайдаланбайды;

- егер лауазым жақын туыстық (ата-анасы, жұбайы, аға-інілері, апасіңілілері, балары) қатынаста тұрған адамдардың тікелей бағыныстылығына немесе бақылауына байланысты болса, оны тағайындаудан бас тартады;

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды ашуда белсенділік танытады;

- орындау үшін алынған бұйрықтың зағдылығына күмәнданғаны туралы тікелей басшыға жазбаша нысанда дереу хабарлайды;

- жоғарыда құқықтық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті сақтауды қолдайды;

- мүдделер қақтығысының, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың және олардың салдарының ықтимал туындау себептері мен жағдайларын жою бойынша тұрақты негізде шаралар қабылдайды;

- еңбек тәртібі мен қызметтік әдепті сақтайды;

- басшылыққа қатысты жеке берілгендікке, олардың лауазымдық мүмкіндіктері есебінен пайда мен артықшылықтар алуға ұмтылуға жол бермейді;

- өздерінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін азаматтық-құқықтық, тәртіптік, әкімшілік, қылмыстық жауаптылықта болады.

3. «ҰЗМИ» РМК басшысы және басшының орынбасарлары және Алматы қ. филиалы басшысы:

- өзінің мінез-құлқымен бейтараптылықтың, әділдіктің, риясыздықтың, жеке тұлғаның ар-намысы мен абыройына құрметпен қараудың үлгісі болады;

- басшылықты жеке-дара өкімшілік қызмет жолымен жүзеге асырады және қабылданатын шешімдердің заңдылығы үшін дербес жауапты болады;

- қарамағындағы жұмыскерлерден олардың лауазымдық нұсқаулықтарының шегінен шығатын нұсқауларды орындауды талап етпейді;

- қарамағындағы жұмыскер өзінің қызметтік міндеттерін орындау барысында туындаған мүдделер қақтығысын реттеу жөніндегі жан-жақты шараларды уақытылы қабылдайды;

- сыбайлас жемқорлықтың алдын алу және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою бойынша түбегейлі шаралар қабылдайды;

- қарамағындағы жұмыскерлер арасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы жұмыстың жай-күйіне және олардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауына жол бермеуге дербес жауапты болады.